

Interactievaardigheden: *ontwikkelingsstimulering*

Ieder mens ontwikkelt zich stap voor stap. Ieder kind werkt aan zijn ontwikkeling op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. Het is dus belangrijk dat hij voldoende en op een bij de leeftijd passende manier wordt ondersteund, gestimuleerd en uitgedaagd. Een gastouder biedt ieder kind ontwikkelingsgerichte activiteiten aan, maar waar let je nou op in de praktijk? In een serie van zes artikelen laat pedagoog Joyce Blauwhoff zien hoe gastouders interactievaardigheden toepassen in hun werk. In dit artikel de vijfde interactievaardigheid: ontwikkelingsstimulering.

Het is herfst. De kinderen en gastouder Marianne wandelen in het bos. Alle blaadjes zijn van de bomen gevallen en de kinderen rennen erdoorheen. Ze komen terug met takjes en dennenappels. 'Zie je wat ik allemaal gevonden heb?' zegt Tim (5). Hij geeft zijn buit aan Marianne. 'Ik wil hier bij jou thuis wel mee knutselen, mag dat?' vraagt Tim opgetogen. 'Natuurlijk mag dat, dan doe je net of jouw takjes penselen zijn en dan kun je ermee verven. Zou jij tien mooie blaadjes kunnen verzamelen, dan kun je daar misschien ook mee knutselen?' vraagt Marianne. 'Ja, gaaf, tien blaadjes ga ik zoeken!' Tim rent snel weer het bos in.

Wat is ontwikkelingsstimulering?

Spelen is belangrijk. Door te spelen ontdekken kinderen de wereld, al spelenderwijs ontwikkelen ze zich. Ze leren wat ze zelf kunnen en ze leren anderen, maar ook zichzelf erdoor kennen. Spelen doen kinderen door uit te proberen en door volwassenen of andere kinderen na te doen. Ze leren door herhalen. Als gastouder begeleid je dit spel en creëer je situaties waarin een kind kan spelen en ontdekken. De interactievaardigheid ontwikkelingsstimulering gaat dus ook om het scheppen van de juiste voorwaarden. In bovenstaand voorbeeld geeft Marianne extra 'stimulering' aan Tim door hem tien blaadjes ►

te laten zoeken waarmee ze zijn rekenvaardigheden stimuleert. Kinderen leren iedere dag enorm veel en als je dit op een goede wijze ondersteunt, dan profiteren ze hier de rest van hun leven van.

Stimulering afstemmen op het kind

Als gastouder kijk je naar een kind en observeer je waar een kind mee bezig is. Je geeft stimulering door de aandacht van een kind op bepaalde dingen te richten, door nieuw spelmateriaal of nieuwe activiteiten te bedenken die aansluiten bij zijn interesse. Je geeft een kind ideeën om zijn handelingen of kennis uit te breiden door hem op nieuwe mogelijkheden van bekend spelmateriaal te wijzen. Daarbij kun je bewust taal inzetten:

- benoem wat het kind ziet, meemaakt, doet of voelt
- stel er vragen over en laat hem in zijn eigen woorden zijn ervaring benoemen
- voeg er iets aan toe, bijvoorbeeld een nieuw begrip, of maak er een rijmpje, liedje, telspelletje of grapje bij.

Afstemmen op het niveau van een kind is belangrijk, omdat een kind de gelegenheid moet krijgen om (meestal) een succeservaring op te doen. Een te moeilijke puzzel maken bijvoorbeeld, kan voor frustratie zorgen. Als een kind opgaat in een spel, dan hoeft je het kind niet te storen. Het heeft dan genoeg stimulans. Zodra je merkt dat de aandacht van het kind verzwakt, kun je een nieuw idee inbrengen om de interesse te prikkelen. Kinderen die niet lekker in hun vel zitten, spelen meestal ook niet lekker, wat invloed kan hebben op hun ontwikkeling. Het is dan belangrijk om te kijken hoe je hun emotionele veiligheid en welbevinden weer kunt vergroten, zodat een kind aan spelen toe komt. Misschien wil het getroost worden, is het ziek of heeft het jouw onverdeelde aandacht nodig om weer verder te kunnen in zijn spel.

Leerkansen creëren tijdens dagelijkse momenten

Activiteiten hoeven niet veel voorbereiding te vragen. Als je vertrekt vanuit de interesses en de ervaringen van het kind vergroot je de betrokkenheid van kinderen. Een gastouder die het spel steeds een (kleine) nieuwe impuls weet te geven, zorgt ervoor dat kinderen het naar hun zin hebben en verder komen. Alledaagse momenten zijn een uitstekend aanknopingspunt om de ontwikkeling te stimuleren. Denk hierbij aan het eetmoment, het aankleden/uitkleden, de boodschappen of de afwas. Laat bijvoorbeeld een kind tijdens het verschoonmoment de lichaamsdelen aanwijzen. Of laat kinderen meehelpen of meezoeken, stel vragen en speel spelletjes tijdens deze gelegenheden. Zo maak je van deze momenten een leerrijke ervaring!

Inrichting en materialen

Ook de omgeving heeft invloed op de ontwikkeling. Het gaat erom dat de omgeving in ieder geval aantrekkelijk en uitdagend is voor kinderen. Tegelijkertijd moeten kinderen zich vertrouwd en geborgen voelen. Denk goed na over de inrichting van je opvangruimte. De ruimte hoort herkenbaar te zijn voor kinderen. Dit geeft overzicht en rust. Er zijn hoeken gecreëerd waar kinderen zich even kunnen terugtrekken. De kinderen hebben een eigen plek waar ze hun persoonlijke spulletjes in kunnen opbergen. Het materiaal is goed te vinden voor het kind omdat het op ooghoogte staat en binnen handbereik is. Binnen deze omgeving is het belangrijk dat kinderen voldoende vrijheid hebben om (zelf) te kiezen uit materialen, hoeken en activiteiten. Het aanbod van speelgoed dient gevarieerd te zijn, omdat kinderen verschillende niveaus en interesses hebben. Bied allerlei materialen aan om zowel de motorische, sociaal-emotionele, cognitieve als de creatieve ontwikkeling te stimuleren. Geef spannend en nieuw materiaal om de nieuwsgierigheid van de kinderen te prikkelen. Maak bij voorkeur gebruik van echte, zelfbedachte en kosteloze materialen. Kinderen willen dan experimenteren, op ontdekking uitgaan en ondernemen! ◀

Het kind

Bestaat uit honderd
Het kind heeft
honderd talen
honderd handen
honderd gedachten
honderd manieren van denken
van spelen, van spreken.
Honderd, altijd weer honderd
Manieren van luisteren
Verwonderen en liefhebben
Honderd vreugden
Om te zingen
En te begrijpen
Honderd werelden

Om te ontdekken

Honderd werelden
Om te verzinnen
Honderd werelden
Om te dromen.
Het kind heeft honderd talen
(en nog honderd honderd
honderd meer)
Maar ze pakken er
negenennegentig af.
De school en de samenleving

Bron: gedicht van Loris Malaguzzi,
grondlegger van Reggio Emilia,
'De honderd talen van kinderen'

‘Kijk vooral naar wie een kind is en laat het zich van daaruit ontwikkelen’

‘Cristina Eerkens is onder de naam Oppashuis Jodocus werkzaam als zelfstandig gastouder en is aangesloten bij Gastouderbureau Mare. Zij vertelt hoe zij in de praktijk de ontwikkeling van kinderen stimuleert.

Ontwikkeling stimuleren van kinderen is een belangrijk onderdeel van jouw werk. Waar haal jij inspiratie vandaan?

‘Ik lees veel boeken en volg cursussen. Ik volg op dit moment een cursus Kindercoach. Het is ook wel een wisselwerking tussen mij en een kind. Je moet goed kijken naar kinderen om te zien in welke ontwikkelingsfase ze zitten en hierop inspelen met interessante activiteiten. Verder werk ik graag vanuit een thema, maar wel een thema waar mijn kinderen op dat moment mee bezig zijn. Een aantal activiteiten geef ik dan wel een vaste plek in het dagritme, zoals lezen of een spel spelen met alle kinderen om het sociale aspect te oefenen.

Verder kijk ik regelmatig voor inspiratie op Pinterest of kijk ik op websites van kinderdagverblijven met welke thema’s zij werken. Dan pik ik een thema uit dat dicht bij mij en de kinderen ligt. Verder lees ik de KIDDO en bestel ik af en toe een boek op pedagogisch gebied dat ik interessant vind.’

Hoe prikkel jij de nieuwsgierigheid van de kinderen?

‘Ik geef ze aandacht, volledige aandacht en ik kijk waar ze behoefte aan hebben. Soms is een kind volledig bezig met het ontdekken van een speelgoedje. Ik pak dan niet het speeltje af omdat ik bijvoorbeeld vind dat die baby moet leren rollen. Ik haal het kind niet uit zijn flow. Ik ben zelf erg van spelend leren, laat kinderen vooral voordat ze naar school gaan al doende leren. Laat ze zijn wie ze zijn en laat ze zich van daaruit ontwikkelen. Dan gaat het vanzelf. Ze moeten al veel op school. Blijf kijken naar wat een kind wel kan en speel daarop in met jouw activiteiten. Als ze geïnteresseerd zijn, zijn ze nieuwsgierig en dan willen ze leren. Ik laat ze meekijken en helpen in onze grote moestuin. Ik heb ze laatst ook botten laten opgraven uit de tuin in het kader van het thema dinosaurussen waar ze mee bezig waren. Of ze mogen buiten verven met water. Ik speel dan ook mee, ik zit erbij en ik volg het kind.’

Hoe kun je collega-gastouders helpen die het moeilijk vinden om ontwikkelingsgerichte activiteiten te doen met de kinderen in hun opvang?

‘Ik denk zelf dat hierin een belangrijke rol voor een gastouderbureau is weggelegd. Als een gastouder

wat minder onderneemt met de kinderen en ze bijvoorbeeld vooral vrij laat spelen, dan zou zij meer begeleiding mogen krijgen van een bureau. Een gastouderbureau mag investeren in een gastouder en kan bijvoorbeeld digitaal wat thema’s toesturen. Daarna kan het bureau bellen om te vragen of het gelukt is met het organiseren van de activiteiten. Ik denk dat permanente educatie voor gastouders een goede zaak is. Je ontmoet op bijeenkomsten andere gastouders. Je moet gastouders ook niet overladen, maar bied ze af en toe een cursus aan. Maak het werk als gastouder aantrekkelijk.’

Heb jij nog tips voor jouw collega-gastouders?

‘Activiteiten hoeven niet duur te zijn, denk aan een grote zak met bollen wol erin of pannen uit de keuken waarmee ze buiten mogen ‘koken’. Baby’s laat ik ook meespelen. En kliederen en vies worden mag, nee, moet zelfs. In de activiteiten die ik aanbied maak ik geen onderscheid tussen jongens en meisjes. Ik merk wel dat jongens wat drukker kunnen zijn in spel en meisjes wat gericht bezig zijn. Ik heb in mijn tuin fietspaden gemaakt. Meisjes gebruiken het pad dan weer om met een wagen te lopen. Niet omdat het gezegd wordt, maar het gebeurt vanzelf. Ga veel tussen de kinderen zitten. Laat ze ook juist af en toe bewust met rust, ik ben dan wel op een afstand aanwezig als zij mij nodig hebben. Ik denk echt dat mijn groep daardoor rustig is, we praten veel en de kinderen vragen veel. Zo ontwikkelen ze zich de hele dag door!’

Over de auteur

Joyce Blauwhoff is pedagoog en trainer in haar praktijk JB Expertise, Training & Advies. Joyce is tevens licentiehouder van de training over taal- en interactievaardigheden ‘Oog voor Interactie’ van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI). Kijk voor meer informatie op www.jbexpertise.nl